

แบบรายงานการจัดการความรู้
มหาวิทยาลัยรังสิต

ชื่อประเด็นความรู้ โครงการจัดอบรม ปลุกผักกินเอง สร้างภูมิคุ้มกัน ด้านโรค ลดมลพิษสิ่งแวดล้อม

ความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์/ ประเด็นการจัดการความรู้

☐ การเรียนการสอนและการผลิตบัณฑิต	☐ วิจัย / นวัตกรรม
☒ ศิลปวัฒนธรรม <u>สิ่งแวดล้อม</u>	☐ การบริหารจัดการที่เป็นเลิศ
☐ ภาพลักษณ์ / ชื่อเสียงขององค์กร	☐ ความเป็นนานาชาติ

ข้อมูลของผู้จัดทำโครงการ/ ผู้ให้ความรู้

ชื่อ-นามสกุล ผศ.ดร.ลาวัณย์ วิจารณ์

รหัสบุคลากร 2911359 วิทยาลัย/คณะ/สถาบัน/หน่วยงาน คณะวิทยาศาสตร์

1. Basic principle reported, Concept applications formulated – PLAN

หลักการและเหตุผล / ความสำคัญ / ประเด็นปัญหา *

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนวัดรังสิตในโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชนช่วงต้น ปี 2564 พบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนในชุมชนหลากหลายลักษณะ ภายหลังจากประชุมร่วมกับชุมชน ได้ข้อสรุปว่า ทางชุมชนมีความประสงค์ให้จัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในบ้านพักอาศัย แต่จากสถานการณ์การเกิดโรคระบาด COVID 19 ที่ยังยากต่อการควบคุม ได้ส่งผลกระทบต่อกระตือรือร้นในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ทั้งความกังวลต่อการเกิดโรค ข้อจำกัดในการประกอบอาชีพ และความต้องการในการดูแลสุขภาพเพื่อรับมือกับสถานการณ์โรคระบาดดังกล่าว จึงได้หารือร่วมกับผู้นำชุมชนรอบที่ 2 เพื่อจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยได้ข้อสรุปร่วมกันว่าทางชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะการปลูกพืช โดยเริ่มจากการปลูกไว้กินเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ลดความเสี่ยงในการบริโภคพืชผักที่ปนเปื้อนสารเคมี อีกทั้งพืชผักหลากหลายชนิดมีสรรพคุณเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านทานโรค ซึ่งหากสมาชิกในชุมชนมีทักษะการปลูกพืชไว้กินเองได้ ก็จะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยให้คนในชุมชนสามารถดูแลสุขภาพแบบง่าย ๆ ได้ด้วยตนเอง และประการสำคัญ ทางชุมชนมีแนวคิดที่ฝึกทักษะการปลูกพืช เพื่อต่อยอดจนเป็นอาชีพในอนาคต ซึ่งในครั้งนี้นักชุมชนมีความประสงค์ที่จะเรียนรู้ถึงองค์ความรู้ในการ “ปลูกผักปลอดสาร” และการทำ “น้ำสกัดสูตรต่างๆ” จึงได้วางโครงการจัดอบรม “ปลุกผักกินเอง สร้างภูมิคุ้มกัน ด้านโรค ลดมลพิษสิ่งแวดล้อม” ขึ้นในครั้งนี้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าสถานการณ์ COVID 19 ในปัจจุบัน ทำให้การวางโครงการเพื่อถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน เป็นสถานการณ์ที่ทำให้ค่อนข้างลำบาก ในครั้งนี้จึงได้ใช้ Learning Experience : LE (แนวคิดของศาสตราจารย์ Ralph W. Tyler) เป็นเครื่องมือ

สำหรับวางโครงการ และออกแบบการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ โดยได้นำองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมการเกษตร วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์พื้นฐานโดยเฉพาะองค์ความรู้ทางชีววิทยา ถ่ายทอดสู่ชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนมีความเข้าใจถึง สิ่งแวดล้อมการเกษตรที่ส่งผลให้สามารถทำการเกษตร(ในที่นี้คือการปลูกพืช) ได้สำเร็จ ด้วยตนเอง

การวางโครงการครั้งนี้ได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้มีประสบการณ์ด้านต่างๆเข้าร่วมเป็นวิทยากรของโครงการ ประกอบด้วย) ผศ. นิชกานต์ กลิ่นกุสม อาจารย์ประจำภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ ผู้ซึ่งมีประสบการณ์ตรงในการใช้ความรู้ทางชีววิทยาเพื่อค้นหาสิ่งแวดล้อมการเกษตรที่เหมาะสมในการปลูกพืชชนิดต่างๆ อีกทั้งยังเป็นวิทยากรหลักของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (10 ปี) ร่วมเป็นวิทยากรหลักในการฝึกอบรม 2) ดร.อินทรา แฉมพยัคฆ์ ผู้มีประสบการณ์การทำงานในชุมชนตำบลหลักหก เป็นผู้ประสานงานกับชุมชน นอกจากนั้นยังได้รับความอนุเคราะห์จาก 3) ผศ.ดร.อติรัฐ มากสุวรรณ และ 4) อาจารย์วรภาพ เกษมสันต์ อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีปทุม ผู้มีประสบการณ์ตรงด้าน สิ่งแวดล้อมการเกษตรและด้าน Learning Experience : LE มาร่วมวางโครงการครั้งนี้ด้วย

ประเภทของความรู้และที่มาของความรู้

ความรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit Knowledge)

ความรู้จากคลังความรู้ของเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้ KM Rangsit University (<http://lc.rsu.ac.th/km/Knowledgebase>) เจ้าของความรู้/สังกัด

อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____

ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge)

เจ้าของความรู้/สังกัด

- องค์ความรู้การปลูกผักสลัดแบบมืออาชีพ และสูตรการทำน้ำสลัด” ผศ.นิชกานต์ กลิ่นกุสม
- องค์ความรู้ Learning Experience : LE ผศ.ดร.ลาวัณย์ วิจารณ์ /อาจารย์วรภาพ เกษมสันต์
- องค์ความรู้ทางชีววิทยา ผศ.นิชกานต์ กลิ่นกุสม /ดร.อินทรา แฉมพยัคฆ์
- องค์ความรู้การทำงานร่วมกับชุมชน (ตำบลหลักหก) ดร.อินทรา แฉมพยัคฆ์
- องค์ความรู้สิ่งแวดล้อมการเกษตร ผศ.นิชกานต์ กลิ่นกุสม /ดร.อติรัฐ มากสุวรรณ/อ.วรภาพ เกษมสันต์

อื่น ๆ (ระบุ)

วิธีการดำเนินการ *

1. วางโครงการจัดอบรม “ปลูกผักกินเอง สร้างภูมิคุ้มกัน ต้านโรค ลดมลพิษสิ่งแวดล้อม”โดยใช้ Learning Experience : LE
2. กำหนดรูปแบบการฝึกอบรมเป็นแบบผสมผสาน คือ onsite & online
 - 2.1 การอบรม onsite (วันที่ 26 ธันวาคม 2564 : 9.00-12.00 น)
 - 2.2 การอบรม online (วันที่ 27 ธค 64 -24 มค 65 : 29 วัน)

26 ธันวาคม 64 : onsite

ผศ.ณิชนกานต์ กลิ่นกุสุม บรรยาย /สาธิต /
ตอบข้อซักถาม/พาทำจนเกิดทักษะ

ผลผลิตของผู้เข้ารับการอบรม ที่ต้องดูแล
จนกว่าจะได้ผลผลิตในอีก 20 วันหลังจากนี้

สาธิตการทำน้ำสลัด
สูตรต่างๆ และผู้เข้ารับการ
อบรมได้ชิมน้ำสลัด
กันทุกคน

ภาพ บรรยากาศการฝึกทักษะการปลูกผักสลัด สาธิตการทำน้ำสลัดสูตรต่างๆ(อบรมแบบ onsite)

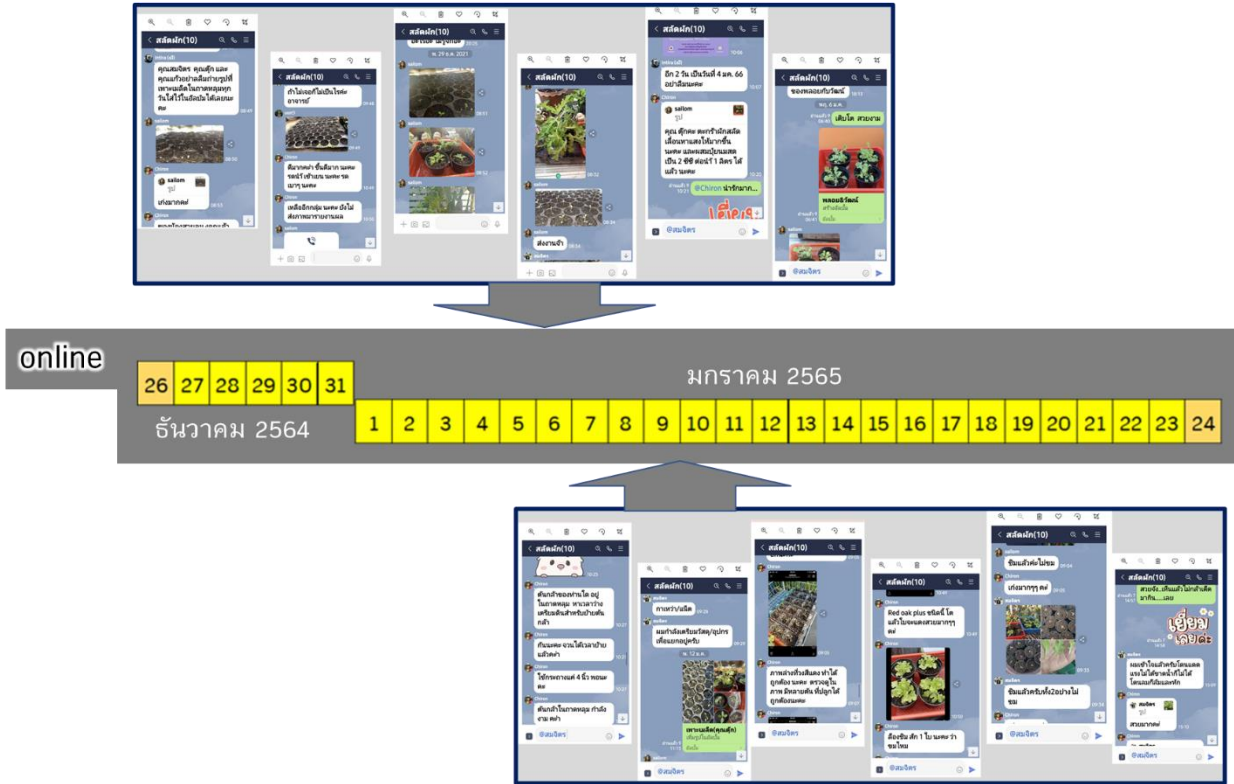
3. ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 10 คน

4. วิธีการจัดฝึกอบรม และสื่อของการฝึกอบรม

: onsite: อธิบายประกอบการสาธิต ฝึกปฏิบัติภายใต้คำแนะนำ/ การถาม- ตอบ /ให้คำแนะนำ อย่างต่อเนื่อง
สื่อ: clip /สื่อของจริง/แผ่นภาพ

: online: การถาม- ตอบ /ให้คำแนะนำ อย่างต่อเนื่อง เป็นเวลา 29 วัน (วันที่ 27 ธค 64 -24 มค 65)

สื่อ: ภาพถ่าย/สื่อของจริง/ line application

ภาพ บรรยากาศ(บางส่วน) การอบรม online ผ่าน line application

2. Prototype testing in an operational environment - DO

ผลการดำเนินการ การนำไปใช้ หรือการลงมือปฏิบัติจริง อุปสรรคหรือปัญหาในการทำงาน *

การประเมินผลการอบรม onsite (วันที่ 26 ธันวาคม 2564 : 9.00-12.00 น) พบว่า

1. ผู้เข้าอบรม ร้อยละ 100 (10 คน) สามารถเพาะเมล็ดผักสลัดได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนที่กำหนด
2. ผู้เข้าอบรม ร้อยละ 100 (10 คน) สามารถย้ายต้นกล้าผักสลัด ลงกระถางได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนที่กำหนด

หลังเสร็จสิ้นการจัดอบรม onsite ได้สอบถามความคิดเห็นผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 8 คน จาก 10 คน (2คน ติดภารกิจจึงไม่ได้ตอบแบบสอบถาม) เกี่ยวกับ

1. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ พบว่า
 - ร้อยละ 50 ระบุว่า หลังจากได้เรียนรู้และฝึกปลูกผักสลัดไว้กินเองแล้ว จะเริ่มฝึกปลูกผักสลัดไว้บริโภคเองจนชำนาญเพื่อปลูกไว้ขายต่อไป
 - ร้อยละ 20 ระบุว่า หลังจากได้เรียนรู้และฝึกปลูกผักสลัดไว้กินเองแล้ว ต้องทดลองปลูกผักสลัดให้ครบวงจรก่อน จึงจะตัดสินใจว่าจะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับใช้กับสิ่งใด
 - ร้อยละ 87.5 ระบุว่า หลังจากได้เรียนรู้และฝึกปลูกผักสลัดไว้กินเองแล้ว นำสูตรน้ำสลัดที่ได้เรียนรู้ไปทดลองทำ และปรับใช้ในการประกอบอาชีพและปรับใช้ต่อไป

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมครั้งนี้ในระดับใด พบว่า ร้อยละ 87.5 ได้รับประโยชน์ในระดับมากที่สุด ขณะที่ร้อยละ 12.5 ได้รับประโยชน์ในระดับมาก

สำหรับอุปสรรคหรือปัญหาในการทำงาน

ในการอบรม onsite ครั้งนี้ ไม่พบอุปสรรคใดๆ ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจ ใส่ใจลงมือปฏิบัติตามคำแนะนำของวิทยากร

การประเมินผลการอบรม online (วันที่ 27 ธค 64 -24 มค 65 : 29 วัน)

พบว่า สมาชิกผู้เข้ารับการอบรมช่วยกันอยู่ดูแลผักสลัดที่ย้ายลงกระถางทุกต้น และดูแลเมล็ดผักสลัดที่เพาะไว้ 3 ถาด ภายใต้คำแนะนำของวิทยากร โดยรายงานผลทุกวัน (29 วัน) อย่างต่อเนื่องผ่าน line application ผลจากการดูแลต้นผักสลัดและถาดเพาะเมล็ดผักสลัดพบว่า

1. ผู้เข้าอบรมช่วยกันดูแลผักสลัดที่ย้ายลงกระถางทุกต้น จนสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ และสามารถดูแลผักสลัดจนได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี (ไม่มีรสขม)
2. ผู้เข้าอบรมช่วยกันดูแล เมล็ดผักสลัดที่เพาะ จนสามารถย้ายต้นกล้าลงสู่กระถาง ได้สำเร็จ

จากประสบการณ์ในการดูแลผักสลัดที่ทำการเพาะกล้า และผักสลัดที่ย้ายลงกระถาง ครบ 29 วัน จนเก็บสามารถเก็บผลผลิตที่มีคุณภาพดีได้แล้ว ส่งผลให้ชุมชนสามารถสรุปผลได้ด้วยตนเองว่า **สิ่งแวดล้อมการเกษตรที่ทำให้ปลูกผักสลัดได้สำเร็จ และได้ผักสลัดที่มีคุณภาพ** คือ อะไร และได้เริ่มวางแผนการทดลองทางการเกษตรแบบง่ายๆ เพื่อค้นหานวัตกรรมที่จะช่วยให้การปลูกผักสลัดที่สะดวกขึ้น ง่ายขึ้นแล้ว รวมถึงทดลองคัดเลือก ต้นผักสลัดสำหรับเพาะเมล็ดพันธ์ ซึ่งได้รับแจ้งทางชุมชนเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2565 ว่ากำลังจะได้เมล็ดพันธ์ผักเพื่อทำการทดลองปลูกผักสลัดในรอบต่อไป ดังภาพ

สำหรับอุปสรรคหรือปัญหาในการทำงาน

ในการอบรม online ครั้งนี้ ไม่พบอุปสรรคใดๆ ผู้เข้าอบรมให้ความสนใจ ใส่ใจปฏิบัติตามคำแนะนำของวิทยากร และทำการรายงานผลอย่างต่อเนื่องทุกวัน

3. Proven through successful mission operation, Objectives and Key Results for Knowledge Management - CHECK

การตรวจสอบผลการดำเนินการ การนำเสนอประสบการณ์การนำไปใช้ สรุปและอภิปรายผล บทสรุปความรู้หรือความรู้ที่ค้นพบใหม่ *

จากวัตถุประสงค์การวางโครงการจัดอบรม “ปลูกผักกินเอง สร้างภูมิคุ้มกัน ด้านโรค ลดมลพิษสิ่งแวดล้อม” เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะ ดังต่อไปนี้ 1.สามารถเพาะเมล็ดผักสลัดได้ 2.สามารถย้ายต้นกล้าลงสู่กระถางได้ 3 สามารถดูแลการเพาะเมล็ด

ผักสลัดให้เติบโตได้ และดูแลต้นกล้าผักสลัดที่ย้ายลงกระถางๆ ได้สำเร็จจนได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี และ4) เรียนรู้การผลิตน้ำสลัดสูตรต่างๆ

ซึ่งจากการประเมินผลจะเห็นได้ว่าผู้เข้ารับการอบรมทุกคน สามารถเพาะเมล็ดผักสลัดได้ สามารถย้ายต้นกล้าลงกระถางได้ สามารถดูแลการเพาะเมล็ดผักสลัดให้เติบโตได้ และดูแลต้นกล้าผักสลัดที่ย้ายลงกระถางได้สำเร็จจนได้ผลผลิต และสามารถปลูกสลัดที่มีคุณภาพดีไว้กินเองได้ อีกทั้งยังเกิดความเข้าใจถึง**สิ่งแวดล้อมการเกษตรที่เหมาะสมในการปลูกผักสลัด**และ**เริ่มวางแผนการตลาดทางการเกษตรแบบง่ายๆ ที่สามารถทำได้ด้วยตนเอง** ตลอดจนมุ่งมั่นที่จะผลิตเมล็ดพันธุ์ผักสลัดด้วยตนเอง และสมาชิกในชุมชนบางรายสามารถนำความรู้จากประสบการณ์ตรงจากการปลูกและดูแลผักสลัด ไปประยุกต์ใช้กับการปลูกต้นไม้ชนิดอื่นๆ เช่น นำไปประยุกต์ใช้กับการปลูกต้นกระท่อม เป็นต้น และประการสุดท้ายหลังจากผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้เทคนิคการทำและได้ทดลองชิมน้ำสลัดสูตรต่างๆ พบว่า ร้อยละ 87.5 ระบุว่า จะนำสูตรน้ำสลัดที่ได้เรียนรู้ไปทดลองทำ และปรับใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป

จากผลข้างต้นหากพิจารณาตามทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมแล้ว กล่าวได้ว่า ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้ นอกจากจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมได้เกิดการยอมรับนวัตกรรมและนำความรู้ไปใช้จริง ซึ่งถือเป็นขั้นสูงสุดของกระบวนการยอมรับนวัตกรรม (adoption process) อีกด้วย

4. Objectives and Key Results for Knowledge Management - ACT

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการในอนาคต หรือการดำเนินการเพื่อสามารถนำไปสู่การเป็น Good Practice *

สิ่งที่จะดำเนินการต่อ คือ นำรูปแบบการวางโครงการที่ออกแบบโดยใช้ “Learning Experience : LE” ไปประยุกต์ใช้ในการวางโครงการกับชุมชนรูปแบบอื่นๆ ทั้งในสถานการณ์ปกติและสถานการณ์ที่ไม่ปกติ (สถานการณ์การเกิดโรคระบาด COVID 19) ซึ่งจะนำไปสู่การวิจัยและพัฒนา (R&D research) การวางโครงการในลำดับต่อไป ซึ่งผลจากการวิจัยและพัฒนา จะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การพิสูจน์ว่าเป็น Good Practice หรือไม่ในท้ายที่สุด